

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Ulf Kvensler
BRANDMANNEN

Copyright © Ulf Kvensler 2023

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation Copyright © 2026 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05975-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

ULF KVENSLER

U IME OCA

Prevela Ružica Mitranić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2026.

PRVI DEO

Da sam tada znao ono što znam danas,
onda ne bih znao ni danas.

Stanislav Ježi Lec

SANJAO SAM DA JE LETO i da se kupam u jezeru kod dede na selu. Tamo je sve bilo isto kao kada sam bio mali, samo što sam u snu bio kakav sam sada – odrastao.

Imao sam doživljaj kakav valjda svi imamo kada smo mali – uronjeni smo u sadašnjost sasvim drugačije nego kao odrasli. Leto bi proticalo sporo, razvlačeći se u svim pravcima, daleko koliko je moglo da dosegne.

Ronio sam nedaleko od plaže, noseći ronilačku masku s disaljkom. Posmatrao sam taj drugačiji, tihi svet pod vodom. Dno je bilo neravno, na neki način rebrasto, pa su mi se na njemu prikazivale male, veoma male peščane dine, poput minijaturne Sahare. I prelivala se svetlost, verovatno zbog talasanja vodene površine.

Ponegde bih video stabljiku trske, izdvojenju od busena, kako se blago njiše, napred pa nazad. Jato ribica, bezmalo providnih, bežalo je kada bih rukom posegnuo za njim. Sisaljka je imala ukus gume, baš kao kada sam bio dete, i pištalo mi je ušima sa svakim udisajem kroz nju. Zvučalo je kao da sam zaronio duboko, stotinama metara ispod površine mora.

Jezivo je koliko je taj san bio živopisan.

Nisam plivao, već sam vukao telo napred, prstima se otiskujući o jezersko dno. Za mnom bi se pesak raspršio u oblaku, što bi zaličilo na omanju eksploziju. Kako je ovo upečatljivo, pomislio sam.

Nešto kasnije, plutao sam po površini i posmatrao okolinu jezera. Pomalo sam drhtao budući da je, nakon što sam se malo udaljio, dno nestalo poda mnom, a sunčevu svetlost progutao mrkli mrak. Moj deda s majčine strane često mi je govorio o strmini pod vodom nedaleko od obale jezera. Kao dete, nikada nisam plivao toliko daleko, niti sam ronio

do litice, ali kao odrastao sam se, naravno, odvažio da otplivam do ivice plićaka. Voda mi je dopirala otprilike do grudi, zatim je bio dovoljan još samo korak da mi dno nestane pod nogama. Mislim da bi jezero najednom postalo duboko pet metara.

Klara i ja naslušali smo se dedinih upozorenja da nipošto ne smemo da plivamo do strmine. Kao da bismo se mi tada, kao šestogodišnji dečak i trogodišnja devojčica, sami usudili da idemo tamo. Nisam hteo da na takav način ugrozim sebi život. Iskreno govoreći, i sada sam osećao grč u stomaku kada bi mi glava nestala pod vodom posle svega nekoliko načinjenih koraka.

Elem. U snu sam osetio mlaz hladne vode na koži. Znate li kakav je to osećaj? U pitanju su struje koje iz dubine jezera povlače vodu na površinu, rekao bih. Shodno tome, ispružio sam ruke kako bih se ponovo vukao po dnu jezera i tako vratio do obale.

Ali nisam se domogao dna jezera.

Shvatio sam da sam već dugo plutao po površini, krećući se gore-dole s talasima, a da nisam primetio da me je voda odvušla nekoliko metara.

Stadoh da se praćakam i očajnički borim da dosegnem do dna vrhovima prstiju, ali to nije pomoglo. Pomislio sam da ću ostati tamo da mlatarem rukama, potpuno bespomoćan, dok me voda polako odnosi preko nagiba, sve do najdubljeg dela jezera, gde je voda bila gotovo crna, pa je samim tim nezamislivo šta bi moglo da se nalazi pod njom. Ogromne ribe ili jegulje mogle su da vrebaju u dubini, pa me je podišla jeza od pomisli da bi nešto moglo iznenada da mi se očeeše o nogu pod vodom a da ne znam šta bi to moglo da bude. Grozno!

U snu sam paničio.

Onda sam se setio da umem da plivam. Pa bio sam u ovim godinama u kojima sam danas, nisam više bio mali.

Plivao sam kraul kao sumanut dok se nisam domogao nešto manje dubine, za šta u stvarnosti nije bilo potrebno više od pet sekundi. Međutim, u snu mi je za to trebalo čitavih pola sata.

Na kraju sam uspeo da vrhovima prstiju doprem do dna, malo predahnem i potom se otisnem dalje. Kada je voda postala stvarno plitka, bila je toliko topla da me je bezmalo pekla po koži.

Podigao sam pogled. Kako je voda dosegala preko ronilačke maske, nisam mogao jasno da vidim, ali zapazio sam malenu priliku kako od-ozgo sa obale trči prema meni. Devojčica od tri godine. Klara.

Nisam sanjao Klaru već dugi niz godina. Ipak, sada sam joj se obrađovao. Skinuo sam masku za ronjenje i izašao iz vode. Klara je gola popjurila u vodu i počela da se brčka i da me prska, zapljuskujući me što je više mogla. Uzvratio sam joj prskanjem, na šta je uskliknula od ushićenja.

Kosa joj beše izgorela na pola glave, a polovina lica bila joj je čađava i napukla, jedna ruka takođe. Ali i dalje je imala oči.

Znači, bila je u takvom stanju.

Uopšte se nije primećivalo na njoj da je boli niti bilo šta slično. Igrala se i zezala kao i uvek, pa sam se i ja tako ponašao.

Bilo je nečega na Klarinom licu zbog čega je uvek izgledala srećno. Ili, pre bi se reklo, zadovoljno. Kao da je stalno bila dobro raspoložena. Naravno, to nije važno kada bi bila tužna ili ljuta, ali ipak, reklo bi se da je njen moto bio *bože što je život lep*. Verovatno sam je zbog tog stava, između ostalog, toliko voleo. Klara je bila veoma optimistično maleno biće. Pritom sam bio njen idol, što je bio još jedan razlog za moju ljubav prema njoj. Bio sam tri godine stariji od nje, pa sam svašta umeo bolje i o mnogo čemu sam znao više nego ona. Međutim, ona je mislila da sam svemoćan. Zbog nje sam se osećao većim i moćnijim nego što sam bio.

Neko vreme prskali smo se vodom, zatim smo se popeli do plaže i počeli da gradimo kulu od peska. Pokazao sam joj da pesak mora biti vlažan taman koliko je potrebno da bude stabilan kada se iskrivi kofa. I da treba da se lupne lopatom po kofi kako bi pesak lakše ispao.

Klara je ugurala pramen mokre tamnosmeđe kose u ugao usana i sisala ga. Čučnula je tik uz mene i naslonila se na moje telo, položivši jednu ruku preko moje noge, krajnje spontano. Ugodan osećaj. Skoro kao da smo srasli zajedno.

Malo je mirisala na spaljeno.

Napunio sam kofu dovoljno navlaženim peskom, malo je protresao, lupnuo po kofi. Tada je Klara rekla:

„Isače, nemoj da ideš.“

„Kako to misliš? Kuda da ne idem?“

Klara me je potapšala po nozi i naslonila se glavom na moje rame.

„Nemoj da ideš.“

* * *

Slušajte sad ovo: šta mislite, kada sam usnio ovaj san?

Noć uoči onog dana kada me je otac pozvao telefonom i kada je sve otpočelo.

Noć pre toga.

Isače, nemoj da ideš.

Kao da je htela da me upozori. Mislim, kapiram da nije bilo tako. Nije moguće da je bilo tako. Ali ipak...

Zar nije suludo?

PROMENA PERSPEKTIVE.

Sigurno ste nekad videli tu sliku. Figura najpre liči na matoru babu. Sledećeg trenutka liči na elegantnu mladu ženu dugog vrata, blago naskrivljenog u stranu.

Sedim na tlu zatvorskog dvorišta, u svom uskom prostoru klinastog oblika, i gledam u nebo. Osećam se kao da sedim u pretincu za trougliće na jednom žetonu iz igre *trivijalna potera*^{*}, samo u znatno većoj razmeri.

Zarobljen.

Zatim razmišljam: možda je ceo svet zarobljen? Možda ceo univerzum. Jedino u tom deliću žetona gde se nalazim, jedino tu može da se kreće slobodno. Sve drugo što postoji zarobljeno je.

Promena perspektive.

Zbog tate sam gledao na svet oko sebe sasvim drugim očima. Na mahove. Valjda to, uostalom, i jeste bila njegova ideja.

Takođe bi se moglo reći i da sam, na mahove, bio lud isto koliko i on.

Više ne mogu da gledam na stvari isto kao što sam ranije mogao. Ali ipak se sećam tog osećaja. I kad god mi se taj osećaj vrati, zavrti mi se u glavi i moram da sednem.

Pre neki dan je ovamo došao gavran i sleteo na zid iznad mene. Bar mislim da je bio gavran. Bio je velik i crne boje.

* Društvena igra u kojoj svaki igrač dobije po jedan okrugli žeton, u obliku kružnog grafikona, na kojem je raspodeljeno šest pretinaca i nakon osvojenog poena ubacuje trouglić u pretinac. Pobjednik je onaj ko popuni sve pretince na žetonu. (Prim. prev.)

Pitam se da li je to bila ona. Šta je uopšte htela da mi poruči? Zar se nismo razišli?

Molim te. Dozvoli da se razidemo i da svako nastavi svojim putem.

Danju mislim na majku, a u snu mislim na Klaru i Made.

Nebo nad čeličnom žicom je sivo i bez oblaka.

Baš kakvo je i bilo onog dana kada me je otac pozvao.

RADIO SAM KAO POMOĆNI NEGOVATELJ u kućnoj nezi pre nego što se sve dogodilo. Tim poslom bavio sam se četiri godine. Dopadao mi se. Bio mi je dodeljen mali službeni auto kojim sam se vozio u obilazak brojnih starih ljudi po kućama i kolibama. Neki od njih boravili su na imanjima usred šume. Verujem da bi kroz nekoliko nedelja iznemogli i ispustili dušu ukoliko bi ih neko smestio u starački dom.

Ljudi uglavnom misle da je najgora strana rada u kućnoj nezi to što se brinete o ličnoj higijeni korisnika. Što im menjate pelene ili im brišete dupe kada se uneređe. Ipak, u stvarnosti se na te radnje naviknete posle nedelju dana. Barem ja jesam. Gotovo da mi se uopšte više nije gadio taj deo posla, niti sam tako intenzivno osećao mirise. To je naprosto bilo nešto što mora da se obavi.

Meni je najteže padala administrativna strana posla. Pisanje izveštaja, prisustvo na sastancima zaposlenih, kupovina potrošnog materijala, sve ono što nije bilo neposredno u vezi sa samim poslom. Samo smaranje. Zbog tog dela posla ponekad bih pomišljao da promenim posao.

Mnogi misle da je naporno zbog većitog pritiska, osećaja da nikada nemate dovoljno vremena za stare jer morate da žurite kako biste posetili sledećeg, a nakon njega narednog. Da se uvek osećate kako niste dovoljno pružili. Međutim, ja sam imao najbolji raspored u celom kolektivu. Razlog je bio u tome što sam bio krupan i jak i mogao sam da potpuno sâm pomognem jednom dedi kao što je, recimo, Jete iz Višerida, da se istušira.

Tačno je da je Jete smršao tokom prethodne godine, ali je i dalje imao poprilično više od sto kilograma. Kada nisam mogao da ga obiđem, morali bi da pošalju dvojicu mojih kolega. Kada bi se Jete zatekao ležeći na podu, jedino sam ja mogao da ga pridignem bez ičije pomoći. Stoga bi

moglo da se kaže da sam samostalno obavljao posao za dva pomoćna negovatelja, te sam imao prilično dobar raspored.

Bio je prvi utorak posle Ivanjdana. Vreme je bilo usrano: napolju hladno i kišovito, a nebo iznad smrekine šume beše sivo i bez oblaka. Leto u Smolandu. Da li je ovoliko sumorno još negde u ovoj zemlji? Bilo gde na ovoj planeti? Dozvolite mi da sumnjam. Ma kako bilo, ovakvo vreme pojačalo je moju želju za odmorom koji je trebalo da mi počne naredne nedelje. Trebalo je da Made i ja idemo u Tursku, u Antaliju, gde smo se prošle godine upoznali.

To smo imali u planu. Bože. Imam utisak da je prošlo sto godina.

Vozikao sam se u svom malenom autu već nekoliko sati i bilo je skoro devet. Putevi s ograničenjem na sedamdeset kilometara na čas bili su pretežno pusti tog jutra. Dosta sam razmišljao o snu u kom sam video Klaru. U meni su bila uzburkana brojna pomešana osećanja. Sreća što sam je ponovo video, iako je to samo bilo u snu. Melanholija kada sam se probudio. Nemir koji ni sam nisam u potpunosti razumeo.

Nemoj da ideš.

Polako sam vozio kroz Tanše, malo naselje na čijoj je periferiji živela Birgit. Pumpa bez ljudi, malena trgovinska radnja. Nekoliko poslovnih prostora koji zvrje prazni otkako prolazim ovim krajem. Dvospratna stambena zgrada, jedina u Tanšeu. Nigde ljudi napolju na kiši.

Parkirao sam se na prilazu do Birgitine jednospratne vile u žutoj cigli. Nekada, ali dosta davno, sigurno je ta vila izgledala novo, moderno i sveže, pa i praktično. Znao sam da je Birgit bila udata i da joj je muž odavno preminuo. Nikada mi nije pomenula jesu li imali decu.

Kada se Birgit uselila u ovu kuću, da li je znala da će tu ostat? Ili je mislila da će to biti tek prva stanica na životnom putu koji je bio pred njom. Je li smatrala da joj predstoji neograničeno vreme, da ima bezbroj mogućnosti pred sobom?

Došao sam do prednjih vrata, otključao ih i ušao. I spazio mokru fleku na podu predsoblja.

Nije bio prvi put. Birgit je prošle zime napunila devedeset godina i bila je malo senilna. Znala je katkad da svuče pelenu sa sebe preko noći. Posle toga bi se videle fleke i jednog i drugog svuda po kući.

Ušao sam u njenu spavaću sobu. Ležala je i hrkala otvorenih usta. Uzeo sam je za koščatu i pegavu ruku, nežno je obujmivši dlanovima.

„Birgit? Birgit? Hoćeš li da se budiš?“

Otvorila je oči polako, skoro kao na usporenom snimku. U mislima je bila negde daleko. Uputila mi je pospan i zbunjen pogled.

„Dobro jutro. To sam ja, Isak.“

Oprezan osmeh joj se razlio na licu, što je podmladilo njene sive vodnjikave oči.

„O, zdravo“, rekla je.

„Jesi li lepo spavala? Da li si dobro?“

„Bolje nego sutra“, zapištala je promuklo.

Nasmešio sam se. Birgit je imala pravu malu antologiju replika i šala koje bi mi ponavljala svaki put kada bih joj došao. Ipak je bila dementna. Međutim, nije bio problem ni da mi ponovi istu šalu i sto puta – njeno prisustvo popravljalo mi je raspoloženje, ali ne zbog šala. Već zbog vedrog pogleda koji bi mi uputila čim otvori oči.

Osetio sam sumnjiv miris. Šta da radim, ipak još nisam bio sasvim oguglao na to. Podigao sam prekrivač i video da je Birgit bila naga od struka naniže i da se uneredila u krevetu.

Ni to se nije desilo prvi put.

Baš u tom trenutku zavibrirao mi je telefon. Uzeo sam ga kako bih proverio zove li me neko od kolega ili Made. Ne, uopšte mi nije bio poznat broj. Verovatno neki agent prodaje. Odbio sam poziv i potom se bacio na posao.

Pola sata kasnije Birgit je sedela u kuhinji i doručkovala. Pre toga sam bio pokupio mokraču iz hodnika krpom, pomogao Birgit da se istušira, stavio joj novu pelenu i obukao je u donji deo sive trenerke, zatim sam skuvao kafu i napravio dva sendviča sa sirom. Dok se sladila sendvičima i srkala kafu, ubacio sam uneređenu posteljinu u korpu s prljavim vešom i preko kreveta prostro nov, čist čaršav. Zatim sam joj pravio društvo u kuhinji. Kada sam prošao kroz vrata, ispitivala me je pogledom, kao da me prvi put vidi. Birgitin vrat bio je ukočen i nije mogla da zabaci glavu, zbog čega se zavalila celim telom kao da pokušava, na primer, da vidi vrh oblakodera.

„Oho, evo ko nije zabušavao s doručkom“, iscerila se.

„Upravo tako, nisam“, odgovorio sam široko se osmehujući.

Po drugi put je to izgovorila tokom ovog prepodneva. Znajući nju, ponovila bi tu foru još nekoliko puta pre nego što odem.

Izvadio sam šolju iz kredenca, nasuo sebi kafu i srušio se u stolicu pored nje. Rekao sam:

„Hoćemo li malo kasnije da se prošetamo?“

„Hoćemo li napolje?“

Nagnuo sam se kako bih se približio Birgit i rekao glasnije:

„Ne, ne napolje. Ne stižem danas. Ali svakako možemo da obidemo krug ovde po kući.“

„Da, možemo tako.“

„Znaš, dobro je što se krećeš. Zato neće da te bole leđa.“

„Ne, ne. Ne bole me leđa.“

„Dobro je.“

„Sad bar mogu da ležim bez štaka“, rekla mi je smejući se toliko da su joj se oči skupile u oblik polumeseca, pa sam se i ja nasmejao s njom.

„Da, bravo, Birgit. Sve ti je bolje i bolje.“ Pomazio sam je po obrazu.

Telefon je opet zavibrirao, ali ovog puta nisam ga odmah pogledao.

Nakon što sam obišao nekoliko krugova po kući sa Birgit i smestio je u fotelju, kratko sam je zagrlio.

„Pozdravljam te sad, Mija će doći po podne. Vidimo se sutra.“

„Molim i drugi put.“

Izašao sam, zaključao ulazna vrata i zaputio se prema autu. U hodu sam pokušavao da izvučem mobilni iz džepa. Opet me je neko zvao sa ovog istog broja i poslao mi snimljenu poruku.

Agenti prodaje obično ne šalju govorne poruke.

Pustio sam govornu poruku i slušao.

Najpre je dugo vladala tišina, zatim se čulo kao da je neko ispustio dubok uzdah.

Šta li je ovo?

Zatim je usledilo:

„Zdravo, Isače... Ovde Fredrik. Tvoj tata.“

Ponovo duga tišina.

„Ima nešto što bih želeo da ti saopštim. Pa... Ako možeš, pozovi me na ovaj broj. Hvala.“

Škljoc. Poruka se završila.

Otključao sam auto, zaronio u sedišta za volanom i zatvorio vrata za sobom. Duboko sam uzdahnuo i piljio u telefon.

Dugo sam sedeo u autu na Birgitinom garažnom prilazu, dok mi je srce tuklo u grudima.

TA PORUKA OBELEŽILA MI JE ceo dan. Nisam mogao da je izbacim iz glave, uprkos naporima.

Kada sam završio s poslom, zavukao sam se u teretanu i rasturio se od treninga. Satirao sam se na eliptičnom trenažeru, toliko da sam nabio puls do 175. Hteo sam da postignem osećaj da mi srce lupa u celom telu: u grudima, grlu, ušima, čak i iza očiju, tako da mi se vid bezmalo pomuti sa svakim novim otkucajem. Zato što se nešto dešava i u mozgu posle tako intenzivnog trčanja. Možda se nekad zaglavimo u uhodanim stazama u glavi, odnosno stazama misaonih tokova, pa je potreban intenzivan trening da bi nam se glava našla u prvobitnom stanju i da bismo se vratili na kolosek. Pravo sa stranputice.

Ljudi u teretani gledali su me krišom. Devojka koju sam tamo viđao već neko vreme – i rekao bih da je imala dvadesetak godina, dakle nekoliko godina mlađa od mene – gledala me je zabrinuto, valjda misleći da ću dobiti srčani udar. Ali osećao sam se bolje kada sam izašao odatle. Osećao sam se bar malo spokojnije nego pre treninga.

Na putu do kuće razmišljao sam šta ću s ocem. Razume se, postojala su samo dva izlaza iz situacije: da mu se javim ili da ga ignorišem. Ipak, stvar je bila u tome što, čak i kada bih odlučio da zanemarim poruku i ignorišem ga, ništa više ne bi bilo isto kao pre. Pozvao me je, želeo je nešto da saopšti. Kada mu se ne bih javio, ne bih prestao da se pitam zbog čega me je zvao.

Dao mi je izbor, ali nisam želeo nijednu od opcija.

Made i ja živeli smo u malom dvosobnom stanu blizu centra. Odatle se u roku od pet minuta moglo doći kolima do trga, gde je bila zgrada starog suda, a na deset minuta vožnje u drugom pravcu bio je *IKA maks*. Sve je bilo blizu. Ili ništa nije bilo blizu, u zavisnosti od toga kako gledate.

Duž reke su bili izgrađeni novi rezidencijalni kompleksi, veliki moderni stanovi sa zastakljenim terasama. Mesečni troškovi bili su pozamašni, ali nastanjivanje ovog kompleksa išlo je glatko. Dakle, bilo je naroda koji ima novca, čak i u ovom gradiću.

Međutim, te zgrade se uopšte nisu ticale ni Made ni mene. Mi smo uspeli da unajmimo trošan dvoetažni stan od pedeset dva kvadrata na trećem spratu zgrade bez lifta.

Kad god bih pomislio na taj stan, zapljusnuo bi me nalet bola poput snažnog talasa. Ostao bih nepomičan i čekao da se taj osećaj slegne. Trebalo bi mi nekoliko minuta da dođem sebi.

Ceo naš život, sva naša budućnost, naši snovi i naše nade – sve je to stalo u ta pedeset dva kvadrata.

U dnevnoj sobi bila nam je još neotpakovana kutija sa stvarima, ostala od selidbe. Kad je već pominjem, ta kutija je verovatno i dalje tamo.

Šta da se radi.

Kad sam ušao, već sa ulaznih vrata čuo sam kako Made prži nešto u kuhinji.

„Zdravo“, doviknula je kako bi nadglasala zujanje starog ventilatora.

„Zdravo“, uzvratio sam i spustio torbu s odećom za teretanu na pod predsoblja. Produžio sam uskim hodnikom i ušao u kuhinjicu. Made me je ugledala i nasmešila se.

„Pa gde si ti meni?“

„Evo me“, prišao sam joj s leđa i šakama joj obuhvatio struk. Blago sam se nagnuo, a ona se zavalila unazad, i tako su nam se usne srele u poljupcu.

„Ajoj, baš si se zacrveneo u licu.“

„Bio sam u teretani.“

Privukao sam je sebi. Držala je špatulu, a u livenom tiganju pržila ćureće ćufte. Voda je intenzivno ključala u loncu s testeninom. Upitao sam je:

„Mogu li nekako da pomognem? Hoćeš li da postavim sto?“

„Da, postavi. I napravi salatu. Ima paradajza i krastavaca u frižideru.“

Krenuo sam sa postavljanjem našeg kuhinjskog stola minimalnih dimenzija: prilikom nekoliko puta kada nam je deda dolazio u goste, mogli smo sve troje da jedemo za tim stolom, ali i dalje je bilo tesno.

Zagledao sam se u pravcu Made, koja je stajala kraj šporeta. Bila je veoma usredsređena na kuvanje i nije primećivala moje poglede. Nijedno od nas dvoje nije umelo dobro da kuva, niti je bilo naročito zainteresovano za kuvanje. Ona je na buvljaku kupila knjigu recepata Erika Lalešteda, u kojoj je pisalo kako ne bi trebalo da osećamo krivicu kada koristimo gotove smese za hranu koju kuvamo, jer nekad prosto moramo tome da pribegnemo kako bismo imali vremena za svakodnevne obaveze. Mi smo tu poruku, mogao bih reći, prihvatili svesrdno: upotrebljavali smo gotove smese u kuvanju čak i tokom praznika, kad nije bilo drugih svakodnevnih obaveza. I to pod uslovom da nismo već preuzeli gotovu hranu u piceriji ili tajlandskom restoranu.

I tada pomislih, kao što sam već često razmišljao, kako je sve to ipak neobično. I čuderno. Što ta predivna devojka sprema ćufte u našoj kuhinji. Što se doselila iz Stokholma u ovu rupčagu usred najmračnijih krajeva Smolanda samo da bi živela sa mnom.

Made je bila nekoliko godina starija od mene. Imala je dvadeset devet. Izgledala je sićušno u mom zagrljaju, ali zapravo je bila srednjeg rasta. Telo joj je bilo vitko i lepo oblikovano. Nije nikada vežbala, ali je uprkos tome bila u formi, što mi nikada nije bilo jasno. Ove večeri nosila je uske crne farmerke (kad god bi ih nosila, voleo sam da joj zavučem ruke u zadnje džepove) i belu potkošulju koja joj je prekrivala omanji tribalni motiv istetoviran na donjem delu leđa. Imala je kratku tamnosmeđu kosu, koja je joj je blago prekrivala oči, ali otkrivala tanki, elegantni vrat. Bila je ošišana na poseban način, ne znam kako bih to tačno opisao. Videlo se da to nije radio nijedan frizer ovde u gradu. Made bi išla u Stokholm otprilike na svaka dva meseca, pa bi tamo iskoristila priliku i da se ošiša.

Imala je lepo lice, skladnih crta, kako se to verovatno kaže: visoke jagodice i smeđe oči. Uvek podrobno našminkana pozamašnom količinom krejona oko očiju i rumenilom na obrazima.

Međutim, meni bi srce zaista zalupalo baš zbog onih njenih odlika koje se ne uklapaju u sliku. Odlika koje su svedočile da ona nije nikakva rok zvezda, već žena od krvi i mesa. Njene bledoroze čarape koje su izgubile boju na pranju. Kako se prstima jednog stopala češala po prednjoj strani drugog stopala. Njen pomalo nesigurni stav dok drži tiganj u ruci i pažnja koju je morala da posveti zagledanju dugmadi na šporetu kako

bi znala koje joj je potrebno da smanji temperaturu na kojoj je spremala čufte sa testeninom.

Ovde nije bila sasvim u svom elementu. I to je bilo zbog mene. Ona se zarad mene izložila tome, kako bi bila sa mnom. I kada bih pomislio na to, osetio bih koliko je volim.

Te večeri, nakon što je otac stupio u kontakt sa mnom posle dvanaest godina, postavio sam sto i zatim nasekao malo paradajza i krastavaca. Otvorio sam konzervu kukuruza i ispraznio je u činiju za salatu. Made je procedila testeninu, postavila podmetač na sto i spustila tiganj sa čuftama. Doneo sam kečap. Seli smo da jedemo.

„Šta si radila danas?“, interesovao sam se.

„Ništa posebno“, rekla je Made između zalogaja. „Išla sam do biroa da proverim ima li šta novo, ali nije bilo ničeg.“

Prošle zime, kada se Made doselila, bila je zaposlena na imanju Košerid. Probni rad. Sigurno im je trebalo još osoblja zbog božićnih i novogodišnjih proslava. Međutim, od toga nije bilo ništa, nisu joj produžili ugovor. Posle toga je iskreno rekla da nema želju da nađe nov posao, iako je jednom nedeljno proveravala oglase službe za zapošljavanje putem interneta. Barem kaže da je proveravala.

Ja nisam imao najveću platu na svetu, ali ipak sam ponudio da plaćam kiriju i ostalo dok ona ne nađe nešto novo. Ipak, ona nije htela ni da čuje. Htela je da plati polovinu troškova i u tome je bila nepokolebljiva.

Made je odrasla u bogatoj porodici. Vila u Danderidu, letnjikovac na rivijeri. Familija s majčine strane nasledila je novac od neke industrije, a majka joj je radila kao generalni savetnik u proizvodnoj kompaniji. Otac je bio fotograf i živeo pomalo boemski, ali uspešan na svoj način. Made je bila drugo po redu od četvoro dece i smatrala je da je oduvek bila crna ovca. Govorila je o svojoj majci kao o hladnoj i naredbodavnoj ženi koja ne ume da voli. Sukobljavale su se otkako Made zna za sebe.

Tokom njene adolescencije bila je haotična situacija kod kuće: Made je dugo bila buntovna i bežala je iz škole, što je dovelo do toga da je izbace iz kuće čim je postala punoletna. Otad nije imala skoro nikakav kontakt sa majkom. Otac je bio mekši i više joj je iskazivao ljubav. Potajno joj je slao novac tokom godina, čak joj je i dozvolio da boravi u njegovom ateljeu u vremenima kada bi Made prodavala stanarsko mesto koje je

prethodno unajmila. Radila je sve najgore poslove koji su se mogli naći u Stokholmu, kako mi je pričala. I dosta je proputovala: samo sa ran-cem na leđima, obišla je celu planetu. Ponekad bi se zadržala nekoliko meseci na jednom mestu kako bi zaradila dovoljno da otputuje na sle-deću destinaciju.

„Kako si ti proveo dan?“ upitala me je.

„Dobro“, rekao sam. „Nema ništa novo.“ Sipao sam još testenine i iscedio kečap.

„Što je ukusno!“

Made mi uputi iskrivljen osmeh, blago podrugljiv. Znala je da nije bila vrsna kuvarica.

Neko vreme jeli smo u tišini. Misli su mi lutale u pravcu oca i mog sna o Klari. Nisam hteo da razmišljam o tome, ali bilo je jače od mene. Mora da je Made primetila da sam bio pomalo odsutan. Osetio sam da mi s vremena na vreme upućuje pogled tokom večere. Na kraju je pitala:

„Da li se nešto desilo?“

„Ne, zašto pitaš?“

„Izgledaš pomalo... deluje kao da misliš o nečemu što te brine.“

„Ne, ništa me ne brine. Samo sam strašno ogladneo posle treninga.“

Made je klimnula glavom i spustila pogled u hranu. Nije izgledala ubeđeno.

„Dobro.“

„Hoćemo li da gledamo neki film uveče?“

„Hoćemo, nego šta.“

Nisam mogao da joj ispričam da je otac zvao, iz veoma prostog razloga: bio sam joj rekao da su mi i otac i majka umrli. Da su nastradali u po-žaru kada sam bio mali. Made je bila dovoljno obzirna da mi nikada ne traži da joj ispričam pojedinosti tog događaja..

Mislio sam da je tako najlakše. Koje su šanse bile da će se otac oglasi-ti posle toliko godina? Uostalom, to je na neki način i bila istina. On je za mene bio mrtav.

Klaru joj uopšte nisam spominjao.

Made je spustila escajg na tanjir – završila je sa jelom. Ja sam vilju-škom iščackao preostale čufte iz tiganja.

„Znaš“, rekao sam, „setio sam se... Obećao sam dedi da ću mu pomoći u vezi sa nečim. Sad je tamo na selu.“

„Okej.“

„Zato ću malo da skoknem do njega. Posle večere.“

„Važi.“

„Ali vratiću se brzo. Stići ćemo ipak da gledamo film uveče.“

„Mhm.“

Bila je istina da je deda bio na selu, ali nije me zvao da mu pomazem. Samo sam imao potrebu da mu ispričam da me je otac zvao, ali nisam hteo da mu kažem preko telefona, kako Made ne bi čula.

Tog dana kada sam poslednji put video oca, pre dvanaest godina, deda me je naposljetku zadužio da ga obavestim ukoliko se otac ponovo bude čuo sa mnom. Rekao je da nipošto ne smem da se vidim s ocem nasamo. Ni pod kojim okolnostima.

Tada sam mu dao reč da ću ga poslušati i nastojao sam da se držim tog obećanja.

SEO SAM U NAŠU IZANĐALU *nisan mikru* i krenuo do dedine kolibe. Ubrzo sam napustio grad i vozio se putem s ograničenjem na devedeset, okružen gustim smrekinim šumama sa obe strane. Kiša je bila stala na neko vreme, ali se asfalt i dalje presijavao od jutrošnjih padavina.

Ima dvadesetak kilometara do sela, ali potrebno je više od pola sata vožnje kako bi se stiglo do tamo. Najpre se vozi putem s ograničenjem na devedeset kilometara, potom se, nakon izvesnog vremena, može pošteno dati gas jer je put ravan i pogodan za vožnju, pa obično tuda vozim brzinom oko sto dvadeset kilometara na sat. Međutim, kada se krene prema Rongaridu, neko vreme je potrebno da se vozi vijugavim putem ograničenim na sedamdeset kilometara na čas pre nego što može ponovo da se ubrza i izbije na uzanu šljunkovitu stazu koja preseca smrekinu šumu. Taj putić se krivuda tamo-amo, gore-dole i reklo bi se da mu nigde nema kraja. Trava i rastinje posred puta grebu auto odozdo. Jednom mi je deda ispričao kako se baš ovde negde, u šumi istočno od velikog jezera Lunen, nalazi tačka najudaljenija od svih naseljenih područja u Smolandu.

Moja osećanja prema šumi su pomešana. Dopadaju mi se mir i tišina među stablima, kao i zelenilo mahovine ogromne poput kakvog tepiha. Taj ambijent pomalo podseća na odlazak u crkvu – tamo osetite mir. Ipak, još od detinjstva, jedan od mojih najvećih strahova je da se izgubim u nepoznatom, što sam oduvek zamišljao kao utapanje u šumi.

Ponovo je počela kiša, sitne kapi šunjale su se preko mog vetrobrana dok sam krivudao putem. Po oblačnom danu poput ovakvog, pod smrekinih granama je bezmalo sumrak.

Šuma se proredila i moglo je da se zapazi jezero među stablima. Odmah zatim našao sam se pred dedinom kućom i parkirao auto. Izašao sam iz kola, malo se prošetao uokolo i gledao put jezera. Brojne moje najlepše uspomene vezuju me za ovo mesto. Ali i mnoga od najgorih sećanja.

Plac se blago nagingjao ka rubu jezera i omanjoj obali koja nam je pripadala. Tamo se nalazio stari pristajni mol od kamena, koji je deda prvobitno nameravao da zameni novijim i funkcionalnijim, ali na kraju ga je popravio tako da može potrajati još neko vreme. Barem dok je deda živ. Šaš je uokvirivao plažu, ali mogao je da se zauzda tako da ne više ne raste. Svakog proleća deda i ja latili bismo se kose i prokrčili široku stazu do podvodnog nagiba.

Baš negde dole, uz obalu jezera, sedeo sam sa Klarom u svom snu.

Nemoj da ideš.

Bilo je vetrovito i jezero je dobilo tamnosivu boju, ali na talasima nije bilo belih kresta, kako je deda imao običaj da kaže za penu. Sa druge strane vode nalazila se smrekina šuma, crna i gusta. Lunen je veliko jezero, koje se prostire na krajnji sever, kao i daleko na jug. Samo se ovde, pred dedinom kućom, videlo kao velika vodena površina – na drugim mestima je bilo podeljeno na brojne zalive ili manje vodene površine između ostrva jedva povezane u celinu. Zaista je ličilo na mnoštvo jezera u jednom i da okolnim jezerima nema kraja. Govorilo se da ih ima trista šezdeset pet, po jedno za svaki dan u godini. Mada zavisi kako se računa.

Ta stara kuća bila je zapravo bila mala seoska koliba. Jednom mi je čak deda pokazao da su se u blizini nalazile oranice, a unutar šume mogli su se naći ostaci kamenih zidova i jedne stare zemunice. Koliko li je mukotrпно bilo krčiti šumu i odnositi kamen po kamen samo da bi se obezbedio komadić zemlje za sadnju biljaka. Ovde je odrasla dedina majka. Bilo je sedmoro dece u porodici. Jedne godine bila je loša

žetva. Preživeli su zimu, ali do proleća beše skoro ponestalo hrane, pa su roditelji zabranili deci da izlaze iz kuće da se igraju, jer bi tako brže ogladnela. Bila su primorana da leže u krevetu sve do leta.

To je bilo pre otprilike sto godina. Možda malo više. Živelo se neuporedivo teže nego danas.

Nikada ne bih video ostatke starih oranica da mi ih deda nije pokazao. Šuma je vratila sebi sve zemljište oko kojeg su se moji preci satirali kako bi ga obradili. Možda je uvek tako: priroda na kraju pobeđi.

Okrenuo sam se i obišao još jedan krug oko kuće, čija je prednja strana bila okrenuta ka šumi. Nova kuća bila je na istom mestu gde i koliba. To je bio tip montažne vikendice kakve kupujemo u kompletu *uradi sam*. Izgled nije bio najmoderniji – takva kuća mogla je da bude sagrađena i tokom osamdesetih, recimo. Ali dedi se tako sviđalo.

Otvorio sam prednja vrata i ušao. Bilo je ugodno zakloniti se od vlage i hladnoće. Čim sam izuo cipele, doviknuo sam:

„Zdravo!“

„Zdravooo“, čuo sam kako deda otpozdravlja iz kuće.

Znao sam da ću dedu zateći okupiranog u kući jer smo Made i ja svratili tokom vikenda i tada nam je pomenuo s kakvim radovima je nameravao da otpočne nakon naše posete: potkrovlje je trebalo izolovati staklenom vunom.

Prošavši hodnikom, ušao sam u kuhinju, koja je otvorenim tlocrtom bila povezana sa dnevnom sobom, a istog trenutka se deda spustio stepenicama sa potkrovlja.

„Pa dobro mi došao“, rekao je smešeći se.

„Bolje te našao“, odgovorio sam. Prišao mi je i zagrlili smo se. Bezmalo je nestao u mom zagrljaju, izgledajući slično poput dečaka.

„Baš lepo što si mi došao u posetu.“

„Pa eto, morao sam da proverim kako ti ide, da ne izoluješ pogrešnu sobu ili tako nešto.“

Deda se nasmešio još jednom pre nego što je prasnuo u smeh na moju šalu. Moj deda Andeš, otac moje majke, nedavno je napunio sedamdeset četiri godine. Bio je energičan za svoje godine, ali hodao je blago pogrbljeno i nikad nije mogao da ispravi leđa u potpunosti. Oduvek je bio mršav i žilav, ali sada je pomalo hramao prilikom hodanja, budući da mu je koleno stvaralo probleme; bio je na listi čekanja za operaciju. Kosa